

מתחנתנו - מפה של ארץ־ישראל השלמה. לא מסומן בה שום גבול בין ירדן ופלסטין, או בין ירדן לישראל. משמאל: הדגל הירדני, הנמצא בכל מקום. צילמתי תמונה זו בנסיעה. מתוך המכונית בה נסעתי בעמאן.

מוסלמית אחרת. כתוצאה מכך יש עכשיו ענף של מישפחת אל־כילאני בכל ארץ ערבית. רשיר עלי היה שייך לכליאנים העיראקיים. יש כילאנים בשכם וגם במארוקו. בסוראן, בתימן ועוד ועוד.

סיפור מישפחתי, המלמד הרבה על הקשרים ההופכים את כל הערבים ל"אומה" אחת.

13 דורות * אחורה

ס יפורים כאלה אפשר לשמוע הרבה, והם חוזרים כולם אל העבר של כמה מאות שנים.

לנו, הישראלים, אין שורשים מישי פחתיים. איני יודע דבר על מישפחתי מעבר לשני הדורות שקרמו לי. אם אנחנו רוצים להבין את העולם הרוחני הערבי, כראי לנו לעמוד על עובדה זו: שוהו עם מושרש, שהעבר המישפחתי חשוב לו מאוד, ושהוא על כן שקוע במסורות ובתפיסות שאינן משתנות בקלות, כמו אצלנו.

זה הוברה לי היטב כשביקרתי בביתו של ניקולא עאקל - נציג רמאללה בפרלמנט הירדני. על הספה (המשך בעמוד 37)

ארץ־ישראל השלמה * בואי לעמאן. מעל למינהרה שלט־אבן, ובו המילים: "יחי אל־חוסייין!"

לכקר את דודו, שגר בשכונת־בקעה בירושלים המערבית. הרוד שלח אותו לבקר קרובים אחרים ביופ. הוא הגיע ליפו בדיוק כשהתחילה ההתקפה הגדולה על העיר. הקרובים היו בפאניקה, והם לא רצו באחריות לבן קרוביהם. כשהוא רכוב על משאת מלאת הפציבית חזר מישל הקטן לירושלים. "לא התעכבתי שם. לא ביקרתי אפילו אצל דודי. המשכתי ישר ליריחו, ומשם הביתה."

התרשמתי שאין כמעט ירדנים חי התקשה לבטא את שמו, מגרל שניאורסון) כדי לערוך בבירה הירדנית טקס לזכר הרמב"ם. הם הודיעו כי הרבי מלובאוויץ' הורה לערוך טקס כזה בכל אחת מארצות העולם, ועליהם הוטלה המיצועה בירדן.

שני האברכים היו צעירים מאוד - בני 20 פלוס - והופעתם ברחובות עמאן הפתיעה רבים. הם אמרו שאינם מעוניינים בפוליטיקה, ותחת לחץ של שאלות רמוז (שלא לפירסום) שהם דווקא מבינים את עמדת הפלסטינים.

שני האברכים מניו־יורק הופיעו בעמאן * במצוות רבם, התחנפו לכל המי ומי, ואחרי שהסתלקו הוחירו אחריהם תעלומה

שאינ להם קשר מישפחתי כלשהו עם פלסטינים.

פליט * המונגולים

ק ירדני יותר ממוסה אל־כילאני, ראש המדרו לעיתונות ולפירסומים. (התירגום הנכון של תואר זה: הצנזור הראשי.)

כשחושבים על צנזור, רואים אדם קשוח, צר־אופק, מוגבל. זה לא נכון בישראל, וזה לא נכון לגבי כילאני. להיפך: זהו אדם רחב־אופקים, מקסים וקוסמופוליטי, שעיומו ביליתי כמה שעות של שיחה מרתקת על ארוחת ערב. כלילה האחרון לשהותי.

כשפגשתי לראשונה אמרתי לו ששמו מזכיר לי משהו. אדם בשם רשיר עלי אל־כילאני עמר בראש ההתקוממות נגד השילטון ההאשמי בעיראק, שבה הודחו רודו ובני־רודו של המלך חוסיין (הם הוחזרו לבגדאד על־ידי פעולה צבאית בריטית שיצאה מארץ־ישראל ומירדן, ונרצחו שניהם במהפכה של 1958).

אותו אל־כילאני התקשר עם הגר־מנים ואירח את המופתי הירושלמי. הוא היה לאומן עיראקי, שנא את הבריטים ונעזר באויביהם.

שאלתי את מארחי אם יש קשר בינו ובין אותו מורד עיראקי, וזכיתי בסיפור מעניין.

לפני 700 שנה פלשו המונגולים למיזרח התיכון, הקימו פירמידות של גולגולות והתקדמו מערבה, עד שמוגרו עליידי המוסלמים בקרב ההיסטורי ליד עין־חרוד. המונגולים היו אנטי־מוסלמיים.

אבי מישפחת אל־כילאני היה מנהיג של כת מוסלמית. היו לו 39 בנים. בהתקרב הסכנה הצמיד עשרה מנאמניו לכל אחד מבניו, ושלח כל בו לארץ

הפעולה של השניים הפכה יותר ויותר ראוותנית, הם שכרו אולם גדול, הרפיסו הזמנות מפארות והחלו מחלקים אותן על ימין ועל שמאל. כשנוכחו השילטונות לרעת שהעניין מתנפח למימדיו־ענק, הורו לשניים לקיים טקס צנוע במקום סגור, ואחר כך רמוז להם שהגיע זמנם לחזור כלעומת שבאו. הם יצאו כמה ימים לפני בואי.

מארחי ראה בטלוויזיה הישראלית את פעולות חב"ד בימי הכיבוש בלבנון, והיה סקרן לרעת אם יש קשר בין חב"ד ולובאוויץ'. כשהסברתי לו מהי עמדתו הפוליטית של הרבי מלובאוויץ' - חסיד ארץ־ישראל השלמה, שאינו רחוק ממאיר כהנא - נדהם.

בריחה * מיפו

ה איש הראשון שאצלו ביקרתי ה בירדן היה, כמובן, מנכ"ל מירדן ההסברה, מישל חמארנה.

מצאתי איש מקסים, שהסביר את מדיניות ממשלתו בצורה הגיונית ומתוחכמת, באנגלית מצויינת: לא תהיה הליכה למשאזומתן בלי אש"ף, לא ייסגרו מירדן־אש"ף בעמאן.

כבר אחרי שיחה ראשונה זו - שאחריה באו עשרות אחרות - יכולתי לקבור את התיקוות היש־ראליות ל"אופציה ירדנית". חמארנה לא קבע רק שאינה קיימת. הוא הסביר גם מדוע אינה קיימת.

סיפורו האישי עניין אותי לא פחות מאשר הסבריו הפוליטיים. למדתי ממנו דבר שהתאשר גם בפגישות אחרות: שבין הירדנים והפלסטינים קיימים קשרים מישפחתיים הדוקים.

חמארנה, שהוא נוצרי, בא מעיירה ירדנית בקירבת עמאן, שם מושרשת מישפחתו מדרו־ירדן. בראשית 1948, כשהיה נער, שלחו אותו הוריו

והם צומחים במהירות עצומה. החלק הישן של העיר נבנה בשנות ה־20. בימי המלך עבדאללה, והוא דומה לשכונות דומות אשר בעריה של הגדה המערבית.

העיד העתיקה עמאן משתרעת על שטח עצום, ויש בה כמיליון וחצי תושבים. רוב חלקי העיר חדשים לגמרי,